

ТЕМА 9

ОФОРМЛЕННЯ ДОКУМЕНТІВ ДЛЯ ПРИЗНАЧЕННЯ ПЕНСІЙ

9.1. Пенсійне забезпечення: основні поняття і правове регулювання

9.2. Солідарна система пенсійного страхування

9.3. Порядок оформлення документів з призначення пенсій

8.1. Пенсійне забезпечення: основні поняття і правове регулювання

До обов'язків особи, відповідальної за ведення кадрового діловодства на підприємстві, входить оформлення документів для призначення пенсій працівникам.

Пенсія – це соціальна допомога людям, які за віком або за станом здоров'я не можуть забезпечити своє проживання.

До ХХ століття в одній родині проживали батьки і дорослі діти. Відповідно розподілялися функції між членами родини: літні люди вели домашнє господарство та доглядали внуків, їх діти заробляли кошти на проживання всієї родини. З часом родини стали заможнішими, діти після одруження відокремлювалися від батьків. Суспільство теж стало багатшим. На цьому ґрунті виникла ідея – покласти турботу про людей похилого віку на суспільство, змушуючи всіх працездатних платити відповідні податки, забезпечуючи всім літнім людям гідне існування через пенсії, а людей, яким призначались пенсії, стали називати пенсіонерами.

Пенсійна ідея була до вподоби всім: дітям не треба піклуватися про батьків; батькам не треба піклуватися про себе. У ХХ столітті ця система працювала досить непогано. Народжуваність у європейських країнах була висока. Число працюючих набагато перевищувало число пенсіонерів. Особливо сприятлива ситуація склалася наприкінці 60-х – на початку 70-х років. Після другої світової війни народжуваність збільшилась, виник демографічний вибух. Здорове численне покоління, що не знало жахів війни і голоду, могло без проблем годувати довоєнне покоління, що винесло на собі весь тягар руйнівної війни і голодоморів. В Україні на той час це було теж нечисленне покоління пенсіонерів, яке без особливих труднощів утримувалось за рахунок пенсійного фонду.

Проблеми щодо забезпечення пенсіонерів пенсіями стали з'являтися в 90-х роках, коли приріст працездатного населення почав знижуватися.

У країні спостерігається тенденція до збільшення демографічного навантаження на працездатне населення. За оцінками експертів у 2040 році на 1000 працюючих буде 1200 пенсіонерів. За даними НАН України,

чисельність населення до 2050 року скоротиться у порівнянні з 2000 роком на 7,8 млн. чол.

За таких умов солідарна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування не може забезпечити виконання статті 46 Конституції України, яка передбачає, що пенсії мають забезпечувати рівень життя не нижче прожиткового мінімуму.

З метою забезпечення виконання вимог Конституції України проводиться пенсійна реформа, яка передбачає перехід від єдиної солідарної державної пенсійної системи на трьохрівневу.

Перший рівень системи – це реформована **солідарна система** загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Другий рівень – **накопичувальна система** загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Третій рівень – **система недержавного** пенсійного забезпечення.

На рис. 9.1 схематично зображено систему пенсійного забезпечення.

Рис. 9.1 – Система пенсійного забезпечення

Домінуюче місце в пенсійній системі залишається за нині діючою солідарною системою, зміст якої полягає в тому, що гроші платять одні, а пенсії одержують інші.

Виконання пенсійної реформи забезпечується введенням в дію з 1 січня 2004 року двох важливих Законів:

– Закону України від 09.07.2003 р. № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;

– Закону України від 09.07.2003 р. № 1057-IV «Про недержавне пенсійне забезпечення».

Так, система недержавного пенсійного забезпечення (третій рівень пенсійної системи) створена для формування додаткових пенсійних накопичень за рахунок добровільних внесків фізичних осіб і роботодавців. Недержавне пенсійне забезпечення, як передбачено законодавством, здійснюється:

- недержавними пенсійними фондами (НПФ) шляхом укладення пенсійних контрактів між адміністраторами пенсійних фондів та вкладниками таких фондів;
- страховими організаціями шляхом укладення договорів страхування довічної пенсії, страхування ризику настання інвалідності або смерті учасника фонду;
- банківськими установами шляхом укладення договорів про відкриття пенсійних депозитних рахунків для накопичення пенсійних заощаджень у межах суми, визначеної для відшкодування вкладів Фондом гарантування вкладів фізичних осіб.

НПФ у багатьох країнах світу є одним з основних інструментів для підвищення рівня пенсійного забезпечення населення.

Недержавний пенсійний фонд – це фінансова установа, призначена для накопичення коштів на додаткову недержавну пенсію та здійснення пенсійних виплат учасникам фонду. Учасники НПФ – це люди, на користь яких сплачуються пенсійні внески до НПФ, а вкладники – це особи, які здійснюють такі внески (самі учасники, їх роботодавці, професійне об'єднання або члени сім'ї).

НПФ створюється, провадить діяльність і ліквідується згідно з Законом України «Про недержавне пенсійне забезпечення». НПФ має статус неприбуткової установи, тобто не має на меті одержання прибутку для його подальшого розподілу між засновниками фонду. Весь отриманий фондом інвестиційний дохід розподіляється тільки між його учасниками.

Недержавні пенсійні фонди можуть бути трьох видів:

- Корпоративний НПФ створюється юридичною особою-роботодавцем або кількома юридичними особами-роботодавцями, до яких можуть приєднуватися роботодавці-платники. Учасниками такого фонду можуть бути виключно фізичні особи, які перебувають (перебували) у трудових відносинах з роботодавцями-засновниками чи роботодавцями-платниками такого фонду.
- Професійний НПФ можуть створювати об'єднання юридичних осіб-роботодавців, об'єднання фізичних осіб, включаючи професійні спілки, чи фізичні особи, пов'язані за родом їх професійної діяльності. Учасниками такого фонду можуть бути тільки фізичні особи, у яких ознаки їх професійної

діяльності співпадають з ознаками, визначеними в статуті фонду (наприклад, працівники металургійної галузі).

- Відкритий НПФ створюється будь-якими юридичними особами, крім тих, діяльність яких фінансується за рахунок державного або місцевих бюджетів. Учасниками відкритого фонду можуть бути будь-які фізичні особи незалежно від місця та характеру їх роботи.

Законодавством визначено такі види пенсій:

- **за віком** – призначається за наявності у людини необхідного страхового стажу (від 15 років до 31 року) після досягнення передбаченого законом віку (60 років, 63 роки, 65 років);

- **по інвалідності** – призначається в разі настання інвалідності. Причина, група, час настання інвалідності, строк, на який вона встановлюється, визначаються органом медико-соціальної експертизи;

- **у зв'язку з втратою годувальника** – призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні. Дітям пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається незалежно від факту перебування на утриманні;

- **за вислугу років** – призначається окремим категоріям громадян, зайнятих на роботах, виконання яких призводить до втрати професійної працездатності.

Особі, яка має одночасно право на різні види пенсії, призначається один із цих видів пенсії за її вибором.

Пенсія за віком

Відповідно до статті 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» право на пенсію за віком мають чоловіки та жінки після досягнення 60, 63 або 65 років. Вік виходу на пенсію визначає набутий особою страховий стаж.

Так у 2024 році для того щоб отримувати пенсію з 60 років необхідно мати 31 рік страхового стажу, для призначення пенсії в 63 роки необхідний стаж становить від 21 року до 31 року, в 65 років – від 15 років до 21 року.

Заяву про призначення пенсії та необхідні документи можна подати за допомогою вебпорталу електронних послуг Пенсійного фонду України (portal.pfu.gov.ua) або особисто до будь-якого сервісного центру органів Пенсійного фонду України незалежно від місця проживання, реєстрації чи перебування.

Основні документи, які необхідно подати:

- паспорт громадянина України (або ID-картка);
- реєстраційний номер облікової картки платника податків;

- документи про страховий стаж (трудова книжка, диплом про навчання на денній формі, військовий квиток, та ін.);
- довідка про заробітну плату за будь-які 60 місяців підряд по 30.06.2000 (за бажанням);
- реквізити банківського рахунку (якщо обрано спосіб виплати через банк);
- фотографію для пенсійного посвідчення (2,5x3);
- свідоцтво про шлюб у разі зміни прізвища;
- інші документи.

Пенсія за віком призначається за зверненням особи з дня, наступного за днем досягнення нею пенсійного віку, якщо звернення відбулося не пізніше трьох місяців з дня настання такого віку.

Якщо в реєстрі застрахованих осіб є відомості про стаж, набутий до 2004 року (роботодавцем чи застрахованою особою було подано для оцифрування трудову книжку, інші документи про стаж) пенсія за віком після досягнення 60 років за наявності необхідного страхового стажу призначається автоматично (без звернення особи).

У Пенсійному фонді України впроваджено екстериторіальний принцип обслуговування громадян: заяву про призначення пенсії та необхідні документи можна подати до будь-якого сервісного центру обраного головного управління Пенсійного фонду України або в електронній формі через вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду України з використанням кваліфікованого електронного підпису.

Для зручності людей, які бажають подати заяву на призначення пенсії, але не мають можливості отримати кваліфікований електронний підпис, щоб подати заяву дистанційно, на вебпорталі електронних послуг ПФУ реалізовано можливість оформлення пенсії за допомогою Дія.Підпису. Для цього потрібно бути зареєстрованим користувачем мобільного застосунку Дія, активувати Дія.Підпис та підготувати скан-копії необхідних документів.

Втім є ряд професій і умов, за яких пенсія за віком може бути призначена раніше визначених термінів. При цьому у 2024 році такі умови також змінюються. Зокрема:

Особам, які працювали на роботах з особливо шкідливими і особливо важкими умовами праці за списком № 1 та на інших роботах із шкідливими і важкими умовами праці за списком № 2 виробництв, робіт, професій, посад і показників, затверджених Кабінетом Міністрів України, пенсія за віком на пільгових умовах призначається:

*за Списком № 1 – після досягнення 50 років і за наявності страхового стажу не менше 25 років у чоловіків, з них не менше 10 років на зазначених

роботах, і не менше 20 років у жінок, з них не менше 7 років 6 місяців на зазначених роботах.

За відсутності вказаного страхового стажу у період до 1 квітня 2024 року пенсія за віком на пільгових умовах призначається за наявності на дату досягнення зазначеного віку страхового стажу не менше 24 років 6 місяців у чоловіків і не менше 19 років 6 місяців у жінок;

До досягнення жінками названого віку право на пенсію за віком на пільгових умовах мають жінки 1975 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

- 49 років – з 1 жовтня 1973 року по 31 березня 1974 року;
- 49 років 6 місяців – з 1 квітня 1974 року по 30 вересня 1974 року;
- 50 років – з 1 жовтня 1974 року по 31 грудня 1975 року.

*за Списком № 2 – після досягнення 55 років і за наявності страхового стажу не менше 30 років у чоловіків, з них не менше 12 років 6 місяців на зазначених роботах, і не менше 25 років у жінок, з них не менше 10 років на зазначених роботах,

За відсутності вказаного страхового стажу у період до 1 квітня 2024 року пенсія за віком на пільгових умовах призначається за наявності на дату досягнення зазначеного віку страхового стажу не менше 29 років 6 місяців у чоловіків і не менше 24 років 6 місяців у жінок.

До досягнення названого віку право на пенсію за віком на пільгових умовах мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

- 54 роки – з 1 жовтня 1968 року по 31 березня 1969 року;
- 54 роки 6 місяців – з 1 квітня 1969 року по 30 вересня 1969 року;
- 55 років – з 1 жовтня 1969 року по 31 грудня 1970 року.

* чоловікам, які працюють трактористами-машиністами і безпосередньо зайняті у виробництві сільськогосподарської продукції в колгоспах, радгоспах, інших підприємствах сільського господарства, – після досягнення 55 років і за наявності страхового стажу не менше 30 років, з них не менше 20 років на зазначеній роботі.

За відсутності 30 років страхового стажу у період до 1 квітня 2024 року пенсія за віком на пільгових умовах призначається за наявності на дату зазначеного віку страхового стажу не менше 29 років 6 місяців;

*жінкам, які працюють трактористами-машиністами, машиністами будівельних, шляхових і вантажно-розвантажувальних машин, змонтованих на базі тракторів і екскаваторів, – після досягнення 55 років і за наявності страхового стажу не менше 25 років, з них не менше 15 років на зазначеній роботі.

За відсутності 25 років страхового стажу роботи у період до 1 квітня 2024 року пенсія за віком на пільгових умовах призначається за наявності на дату досягнення зазначеного віку страхового стажу не менше 24 років 6 місяців.

До досягнення названого віку право на пенсію за віком на пільгових умовах мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

- 54 роки – з 1 жовтня 1968 року по 31 березня 1969 року;
- 54 роки 6 місяців – з 1 квітня 1969 року по 30 вересня 1969 року;
- 55 років – з 1 жовтня 1969 року по 31 грудня 1970 року.

* водіям міського пасажирського транспорту (автобусів, тролейбусів, трамваїв) і великовагових автомобілів, зайнятим у технологічному процесі важких і шкідливих виробництв, – після досягнення 55 років і за наявності страхового стажу:

- для чоловіків – не менше 30 років, у тому числі на зазначеній роботі не менше 12 років 6 місяців;
- для жінок – не менше 25 років, у тому числі на зазначеній роботі не менше 10 років.

За відсутності вказаного страхового стажу у період до 1 квітня 2024 року пенсія за віком на пільгових умовах призначається за наявності на дату досягнення зазначеного віку страхового стажу не менше 29 років 6 місяців у чоловіків і не менше 24 років 6 місяців у жінок.

До досягнення названого віку право на пенсію за віком на пільгових умовах мають жінки 1970 року народження і старші після досягнення ними такого віку:

- 54 роки – з 1 жовтня 1968 року по 31 березня 1969 року;
- 54 роки 6 місяців – з 1 квітня 1969 року по 30 вересня 1969 року;
- 55 років – з 1 жовтня 1969 року по 31 грудня 1970 року.

Дострокове призначення пенсій за віком для окремих категорій громадян, умови призначення для яких у 2024 році залишаються незмінними.

– особи, хворі на гіпофізарний нанізм (ліліпути), диспропорційні карлики після досягнення чоловіками 45 років, жінками 40 років та за наявності страхового стажу не менше 20 років у чоловіків і не менше 15 років у жінок;

– особи з інвалідністю по зору I групи – сліпі та особи з інвалідністю з дитинства I групи – після досягнення чоловіками 50 років, жінками 40 років та за наявності страхового стажу не менше 15 років у чоловіків і не менше 10 років у жінок;

– окремі категорії військовослужбовців, осіб начальницького і рядового складу органів внутрішніх справ, поліцейські, які брали участь у бойових діях, в антитерористичній операції в районах її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі і стримування збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях в районах їх здійснення та/або безпосередньою участю у здійсненні заходів, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з військовою агресією Російської Федерації проти України, дружини (чоловіки), якщо вони не взяли повторний шлюб, і батьки, яким надано статус сім'ї загиблих (померлих) Захисників і Захисниць України – після досягнення чоловіками 55 років, жінками – 50 років та за наявності страхового стажу не менше 25 років у чоловіків і не менше 20 років у жінок;

– жінки, які народили п'ятох або більше дітей та виховали їх до шестирічного віку, матері осіб з інвалідністю з дитинства та тяжко хворих дітей, яким не встановлено інвалідність, які виховали їх до досягнення зазначеного віку, – після досягнення віку 50 років та за наявності не менше ніж 15 років страхового стажу. При цьому особами з інвалідністю з дитинства вважаються також діти з інвалідністю віком до 18 років.

За вибором матері або в разі її відсутності, якщо виховання п'ятох або більше дітей, дитини з інвалідністю чи тяжко хворої дитини, якій не встановлено інвалідність, до шестирічного віку здійснювалося батьком, батьку призначається дострокова пенсія за віком після досягнення віку 55 років та за наявності страхового стажу не менше ніж 20 років;

* жінкам, які працюють доярками (операторами машинного доїння), свинарками-операторами в колгоспах, радгоспах, інших підприємствах сільського господарства, – після досягнення 55 років і за наявності стажу на зазначених роботах не менше 20 років, за умови виконання встановлених норм обслуговування.

* жінкам, які працюють у сільськогосподарському виробництві та виховали п'ятох і більше дітей, – незалежно від віку і трудового стажу в порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України;

При розрахунку необхідного страхового стажу враховуються періоди роботи, навчання, проходження військової служби, час догляду непрацюючої матері за дитиною до досягнення нею 3- річного віку та інші періоди до 01 січня 2004 року на підставі трудової книжки, військового квитка, дипломів, свідоцтва про народження дитини та інших документів, що підтверджують зазначені періоди, з 01 січня 2004 року – до страхового стажу зараховуються

періоди за які за даними, що містяться в системі персоніфікованого обліку Пенсійного фонду України, проведено сплату страхових внесків.

У разі якщо наявного страхового стажу недостатньо, то така особа може самостійно здійснити сплату страхових внесків за певні періоди, за які в даних персоніфікованого обліку відсутні відомості щодо сплати страхових внесків, уклавши договір про добровільну участь в системі загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Починаючи з 1 січня 2028 року, у разі наявності 40 і більше календарних років страхового стажу, пенсія за віком призначається незалежно від віку.

Відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон) **пенсії по інвалідності** призначаються внаслідок:

- загального захворювання;
- каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства.

Залежно від ступеня втрати працездатності визначено **три групи інвалідності**.

Причина, група, час настання інвалідності, строк, на який встановлюється інвалідність, визначаються органом медико-соціальної експертизи .

Пенсія по інвалідності призначається в разі настання інвалідності, що спричинила повну або часткову втрату працездатності внаслідок загального захворювання (в тому числі каліцтва, не пов'язаного з роботою, інвалідності з дитинства) за наявності страхового стажу, передбаченого статтею 32 Закону.

Пенсія по інвалідності призначається незалежно від того, коли настала інвалідність: у період роботи, до влаштування на роботу чи після припинення роботи.

Відповідно до статті 32 Закону, особи, яким встановлено інвалідність, мають право на пенсію по інвалідності, залежно від групи інвалідності, за наявності такого страхового стажу на час настання інвалідності або на день звернення за пенсією:

Для осіб з інвалідністю I групи:

- до досягнення особою 25 років 1 рік;
- від 26 років до досягнення особою 28 років включно 2 роки;
- від 29 років до досягнення особою 31 років включно 3 роки;
- від 32 років до досягнення особою 34 років включно 4 роки;
- від 35 років до досягнення особою 37 років включно 5 років;
- від 38 років до досягнення особою 40 років включно 6 років;

- від 41 років до досягнення особою 43 років включно 7 років;
- від 44 років до досягнення особою 48 років включно 8 років;
- від 49 років до досягнення особою 53 років включно 9 років;
- від 54 років до досягнення особою 59 років включно 10 років.

Для осіб з інвалідністю II та III груп:

- до досягнення особою 23 років включно 1 рік
- від 24 років до досягнення особою 26 років включно 2 роки;
- від 27 років до досягнення особою 28 років включно 3 роки;
- від 29 років до досягнення особою 31 років включно 4 роки;
- від 32 років до досягнення особою 33 років включно 5 років;
- від 34 років до досягнення особою 35 років включно 6 років;
- від 36 років до досягнення особою 37 років включно 7 років;
- від 38 років до досягнення особою 39 років включно 8 років;
- від 40 років до досягнення особою 42 років включно 9 років;
- від 43 років до досягнення особою 45 років включно 10 років;
- від 46 років до досягнення особою 48 років включно 11 років;
- від 49 років до досягнення особою 51 років включно 12 років;
- від 52 років до досягнення особою 55 років включно 13 років;
- від 56 років до досягнення особою 59 років включно 14 років.

Згідно з частиною 2 ст. 33 Закону непрацюючі особи з інвалідністю II групи за їхнім вибором мають право на призначення пенсії по інвалідності в розмірі пенсії за віком за наявності такого страхового стажу:

- У жінок – 20, у чоловіків – 25 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 46 років включно;
- У жінок – 21, у чоловіків – 26 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 48 років включно;
- У жінок – 22, у чоловіків – 27 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 50 років включно;
- У жінок – 23, у чоловіків – 28 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 53 років включно;
- У жінок – 24, у чоловіків – 29 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 56 років включно;
- У жінок – 25, у чоловіків – 30 років, якщо їм вперше встановлено інвалідність у віці до 59 років включно;

Непрацюючі особи з інвалідністю II групи, визнані особами з інвалідністю після досягнення пенсійного віку, передбаченого ст.26 Закону та особами з інвалідністю III групи за їхнім вибором мають право на

призначення пенсії по інвалідності в розмірі пенсії за віком за наявності страхового стажу в чоловіків – 35, у жінок – 30 років.

Пенсія по інвалідності залежно від групи інвалідності призначається в таких розмірах:

1. особам з інвалідністю I групи – 100 відсотків пенсії за віком;
2. особам з інвалідністю II групи – 90 відсотків пенсії за віком;
3. особам з інвалідністю III групи – 50 відсотків пенсії за віком, обчисленої відповідно до статей 27 і 28 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування».

Якщо у осіб з інвалідністю є трудовий стаж, необхідний для призначення пенсії за віком, у тому числі на пільгових умовах, то пенсія по інвалідності призначається в розмірі пенсії за віком при відповідному стажі роботи.

До пенсії по інвалідності **встановлюються надбавки (на догляд, на утриманців), підвищення, додаткові пенсії, пенсія за особливі заслуги перед Україною**, якщо особа з інвалідністю має на них право відповідно до чинного законодавства. Згідно із постановою Кабінету Міністрів України від 16.07.2008 № 654:

– непрацюючим пенсіонерам, які мають на своєму утриманні дітей до 18 років, надбавка до пенсії по інвалідності виплачується у розмірі 150 гривень на кожну дитину;

– особам з інвалідністю I групи, одиноким особам з інвалідністю II групи, які потребують постійного стороннього догляду або досягли пенсійного віку, одиноким особам з інвалідністю III групи, які досягли пенсійного віку, (крім осіб, які отримують державну соціальну допомогу на догляд відповідно до Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю») виплачується надбавка на догляд у розмірі 50 гривень.

Відповідно до постанови Кабінету Міністрів України від 26.03.2008 № 265, у разі, коли щомісячний розмір пенсійних виплат особам з інвалідністю, державної соціальної допомоги особам з інвалідністю з дитинства і дітям з інвалідністю, особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткових пенсій, цільової грошової допомоги, сум індексації та інших доплат до пенсій, встановлених законодавством, крім пенсій за особливі заслуги перед Україною та щомісячної доплати до пенсії у зв'язку з втратою годувальника членам сімей шахтарів, смерть яких настала внаслідок нещасного випадку на виробництві або професійного захворювання) не досягає в осіб з інвалідністю (у тому числі дітей з інвалідністю) прожиткового мінімуму, встановленого законом

для осіб, які втратили працездатність, таким особам надається щомісячна державна адресна допомога до пенсії та державної соціальної допомоги у сумі, що не вистачає до зазначених розмірів.

Пенсії особам з інвалідністю внаслідок трудового каліцтва та професійного захворювання обчислюються із середнього заробітку на підприємстві для даної професії та призначаються відповідно до *Закону України «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування від нещасного випадку на виробництві та професійного захворювання, які спричинили втрату працездатності»*.

Щоб пенсія по інвалідності була призначена від дня встановлення інвалідності, **заяву на її призначення слід подати до управління Пенсійного фонду не пізніше трьох місяців із дня встановлення інвалідності**. Для призначення пенсії по інвалідності надається пакет документів, необхідних для призначення пенсії за віком і витяг з акту огляду МСЕК.

Документи потрібні для оформлення пенсії по інвалідності

- заява на пенсію по інвалідності;
- паспорт + ідентифікаційний код;
- виписка з акта огляду МСЕК;
- документи про стаж роботи і заробітну плату;
- документи про місце проживання (реєстрації) особи;
- фотокартка (для видачі пенсійного посвідчення).

Звертаю вашу увагу, що в 2016 році ст.32 Закону було доповнено частиною другою, яка передбачає також призначення пенсії особі *незалежно від наявності страхового стажу*, в разі якщо інвалідність настала в період проходження строкової військової служби або внаслідок поранення, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у масових акціях громадського протесту в Україні з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року за євроінтеграцію та проти режиму Януковича (Революції Гідності), у особи, яка звернулася за медичною допомогою у період з 21 листопада 2013 року по 30 квітня 2014 року.

Страховий стаж – період (термін), протягом якого особа підлягає загальнообов'язковому державному пенсійному страхуванню і за який щомісяця сплачені страхові внески в сумі не нижче *мінімального внеску* (п. 1 ст. 24 Закону «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»). Страховий стаж обчислюється в місяцях, неповний місяць, за який сплачені страхові внески, зараховується в страховий стаж як повний.

У випадку, коли у особи з інвалідністю **відсутня достатня кількість страхового стажу**, він може звернутися до управління праці і соціального захисту населення за місцем проживання із заявою про призначення йому

допомоги за нормами *Закону України «Про державну соціальну допомогу особам, які не мають права на пенсію, та особам з інвалідністю»*.

Пенсія по інвалідності призначається незалежно від того, коли настала інвалідність: у період роботи, до влаштування на роботу чи після припинення роботи.

Пенсія по інвалідності призначається на весь строк встановлення інвалідності.

Особам з інвалідністю, які досягли пенсійного віку, встановленого статтею 26 Закону, пенсії по інвалідності призначаються *довічно*. Повторний огляд цих осіб з інвалідністю провадиться тільки за їх заявою.

У разі **зміни групи інвалідності** пенсія в новому розмірі виплачується з дня зміни групи інвалідності. Якщо особі **встановлено інвалідність нижчої групи**, пенсія виплачується за попередньою групою до кінця місяця, в якому змінено групу інвалідності.

У разі **визнання особи**, яка пройшла повторний огляд, **здоровою** пенсія виплачується до кінця місяця, по який встановлено інвалідність.

У разі **якщо особа не з'явилася в органи медико-соціальної експертизи на повторний огляд** у визначений для цього строк, виплата пенсії по інвалідності *зупиняється* з першого числа місяця, наступного за місяцем, у якому вона мала з'явитися на повторний огляд.

У разі **якщо строк повторного огляду** медико-соціальної експертизи особою з інвалідністю **пропущено з поважних причин** або в разі **визнання її знову особою з інвалідністю** виплата пенсії по інвалідності відновлюється з дня, з якого припинено виплату, до дня повторного огляду, *але не більш як за три роки*, якщо орган медико-соціальної експертизи визнає її за цей період особою з інвалідністю. При цьому якщо під час повторного огляду особи з інвалідністю переведено на іншу групу інвалідності (вищу або нижчу), пенсія за зазначений період виплачується за попередньою групою інвалідності.

Якщо виплату пенсії особі з інвалідністю було припинено у зв'язку з відновленням здоров'я або якщо вона не отримувала пенсії внаслідок нез'явлення на повторний огляд **без поважних причин**, то в разі наступного визнання її особою з інвалідністю виплата раніше призначеної пенсії поновлюється з дня встановлення інвалідності знову за умови, що після припинення виплати пенсії минуло *не більше п'яти років*. Якщо минуло більше п'яти років, пенсія призначається знову на загальних підставах.

Органи медико-соціальної експертизи зобов'язані повідомляти територіальні органи Пенсійного фонду в порядку, встановленому законодавством, про результати повторного огляду осіб, яким призначена пенсія по інвалідності, та про нез'явлення цих осіб на зазначений огляд.

Пенсія у зв'язку з втратою годувальника відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (далі – Закон) призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні, за наявності в годувальника на день смерті страхового стажу, який був би необхідний йому для призначення пенсії по III групі інвалідності. При цьому дітям пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається незалежно від того, чи були вони на утриманні годувальника.

Заявник може звернутися до територіального органу Пенсійного фонду України або отримати послугу онлайн через вебпортал електронних послуг Пенсійного фонду: portal.pfu.gov.ua.

Пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається в розмірі:

– на одного непрацездатного члена сім'ї – 50 відсотків пенсії за віком померлого годувальника;

– на двох та більше непрацездатних членів сім'ї – 100 відсотків пенсії за віком померлого годувальника, що розподіляється між ними рівними частками.

Пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається на весь період, протягом якого член сім'ї померлого годувальника вважається непрацездатним відповідно до частини другої статті 36 Закону, а членам сім'ї, які досягли пенсійного віку, передбаченого статтею 26 Закону – довічно.

Непрацездатними членами сім'ї вважаються:

1) чоловік (дружина), батько, мати, якщо вони є особами з інвалідністю або досягли віку 65 років, або досягли пенсійного віку, передбаченого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»;

2) діти (у тому числі діти, які народилися до спливу 10 місяців з дня смерті годувальника) померлого годувальника, які не досягли 18 років або старші цього віку, якщо вони стали особами з інвалідністю до досягнення 18 років. Діти, які навчаються за денною формою навчання у загальноосвітніх навчальних закладах системи загальної середньої освіти, а також професійно-технічних, вищих навчальних закладах (у тому числі у період між завершенням навчання в одному із зазначених навчальних закладів та вступом до іншого навчального закладу або у період між завершенням навчання за одним освітньо-кваліфікаційним рівнем та продовженням навчання за іншим за умови, що такий період не перевищує чотирьох місяців), – до закінчення такими дітьми навчальних закладів, але не довше ніж до досягнення ними 23 років, та діти-сироти – до досягнення ними 23 років незалежно від того, навчаються вони чи ні;

3) чоловік (дружина), а в разі їх відсутності – один з батьків або брат чи сестра, дідусь чи бабуся померлого годувальника незалежно від віку і працездатності, якщо він (вона) не працюють і зайняті доглядом за дитиною (дітьми) померлого годувальника до досягнення нею (ними) 8 років.

Важливо:

- До членів сім'ї, які вважаються такими, що були на утриманні померлого годувальника, якщо вони:

- були на повному утриманні померлого годувальника;

- одержували від померлого годувальника допомогу, що була для них постійним і основним джерелом засобів до існування.

- Під час дії в Україні воєнного стану та протягом одного місяця після його припинення дітям віком від 18 до 23 років, які навчаються за денною формою навчання у закладах професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, пенсія в разі втрати годувальника призначається, а виплата раніше призначеної пенсії продовжується без надання довідки закладу освіти на підставі даних про навчання за денною формою навчання, отриманих Пенсійним фондом України з Єдиної державної електронної бази з питань освіти.

- У разі смерті особи, яка виконала функцію донора анатомічних матеріалів людини, пенсіонера або осіб, зазначених у частині другій статті 32 Закону, а також у разі смерті (загибелі) особи внаслідок поранення, каліцтва, контузії чи інших ушкоджень здоров'я, одержаних під час участі у масових акціях громадського протесту в Україні з 21 листопада 2013 року по 21 лютого 2014 року за євроінтеграцію та проти режиму Януковича (Революції Гідності), пенсія у зв'язку з втратою годувальника призначається непрацездатним членам сім'ї померлого годувальника, які були на його утриманні незалежно від тривалості страхового стажу.

- Батьки і чоловік (дружина) померлого, які не були на його утриманні, мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника, якщо втратили джерело засобів до існування.

- Непрацездатні члени сім'ї особи, зниклої безвісти за особливих обставин, у порядку, передбаченому Законом України "Про правовий статус осіб, зниклих безвісти за особливих обставин", які були на її утриманні, незалежно від тривалості страхового стажу годувальника, мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника.

- Члени сім'ї померлого годувальника, для яких його допомога була постійним і основним джерелом засобів до існування, але які й самі одержували пенсію, мають право, за бажанням, перейти на пенсію у зв'язку з втратою годувальника.

- Усиновлені діти мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника нарівні з рідними дітьми.
- Пасинок і падчерка мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника нарівні з рідними дітьми, якщо вони не одержували аліментів від батьків.
- Неповнолітні діти, які мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника, зберігають це право і в разі їх усиновлення.

Пенсія за вислугу років встановлюється окремим категоріям громадян, зайнятим на роботах, виконання яких призводить до втрати професійної працездатності або придатності.

Окремі категорії застрахованих осіб, які пропрацювали у визначених установах на певних посадах, можуть набувати право на пенсію за вислугою років, яка призначається до досягнення пенсійного віку.

Умови призначення визначені Законом України від 09.07.2003 № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (частина четверта статті 114, пункти 2¹ та 16 Прикінцевих положень) та Законом України від 05.11.1991 № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення» (статті 52, 54, 55).

Пенсії за вислугу років призначаються:

- **незалежно від віку:**
 - артистам за наявності на час звернення за пенсією стажу творчої діяльності від 20 до 35 років (частина четверта статті 114 Закону України від 09.07.2003 № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 583 «Про затвердження нормативних актів з питань пенсійного забезпечення»);
 - працівникам авіації та льотно-випробного складу за наявності відповідної вислуги років у чоловіків від 25 років на 01.04.2015 до 26 років 6 місяців на 11.10.2017, у жінок – від 20 років на 01.04.2015 до 21 року 6 місяців на 11.10.2017 (стаття 54 Закону України від 05.11.1991 № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення», постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.1992 № 418 «Про затвердження нормативних актів з питань призначення пенсій за вислугу років працівникам авіації і льотно-випробного складу»);
 - працівникам освіти, охорони здоров'я та соціального забезпечення за наявності спеціального стажу роботи від 25 років на 01.04.2015 до 26 років 6 місяців на 11.10.2017 (стаття 55 Закону України від 05.11.1991 № 1788- XII «Про пенсійне забезпечення», постанова Кабінету Міністрів України від 04.11.1993 № 909 «Про перелік закладів і установ освіти, охорони здоров'я та

соціального захисту і посад, робота на яких дає право на пенсію за вислугу років»);

– спортсменам за наявності стажу не менше 25 років, в тому числі перебування у складі збірних команд України не менше 6 років (стаття 55 Закону України від 05.11.1991 № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення», постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 583 «Про затвердження нормативних актів з питань пенсійного забезпечення»);

• **після досягнення віку від 50/55 років чоловіками, від 45/50 – жінками та за наявності відповідного загального стажу, в тому числі стажу роботи за професією/посадою** (статті 54, 55 Закону України від 05.11.1991 № 1788-XII «Про пенсійне забезпечення»):

– диспетчерам, які здійснюють управління повітряним рухом; інженернотехнічному складу цивільної авіації (постанова Кабінету Міністрів України від 21.07.1992 № 418 «Про затвердження нормативних актів з питань призначення пенсій за вислугу років працівникам авіації і льотновипробного складу»);

– бортпровідникам;

– працівникам залізничного транспорту та метрополітену (постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 583 «Про затвердження нормативних актів з питань пенсійного забезпечення»);

– працівникам, зайнятим на польових геологорозвідувальних роботах (постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 583 «Про затвердження нормативних актів з питань пенсійного забезпечення»);

– працівникам, зайнятим на лісозаготівлях і лісосплаві (постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 583 «Про затвердження нормативних актів з питань пенсійного забезпечення»);

– механізаторам (докерам-механізаторам) у портах (постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 583 «Про затвердження нормативних актів з питань пенсійного забезпечення»);

– плавскладу морського, річкового флоту і флоту рибної промисловості (постанова Кабінету Міністрів України від 12.10.1992 № 583 «Про затвердження нормативних актів з питань пенсійного забезпечення»).

Розміри пенсій визначаються згідно зі статтями 27, 28 Закону України від 09.07.2003 № 1058-IV «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» і залежать від тривалості набутого страхового стажу та отриманої заробітної плати, з якої сплачувалися страхові внески.

Призначається з дня звернення за умови звільнення з роботи/посади, що дає право на таку пенсію.

Пенсія за вислугу років військовим

Умови призначення визначені Законом України від 09.04.1992 № 2262-ХІІ «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (стаття 12).

Пенсія за вислугу років призначається військовослужбовцям за умови звільнення із військової служби:

- незалежно від віку, якщо на день звільнення вони мають не менше 25 календарних років вислуги;
- в разі досягнення на день звільнення зі служби 45-річного віку та наявності страхового стажу 25 років і більше, з яких не менше ніж 12 календарних років і 6 місяців становить служба.

Розміри пенсій визначаються згідно зі статтею 13 Закону № 2262-ХІІ: від 50% (звільненим у відставку за віком або за станом здоров'я від 55%) до 70% відповідних сум грошового забезпечення в залежності від тривалості вислуги.

Порядок обчислення грошового забезпечення визначено постановою Кабінету Міністрів України від 17.07.1992 № 393 «Про порядок обчислення вислуги років, призначення та виплати пенсій і грошової допомоги особам, які мають право на пенсію відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», крім військовослужбовців строкової служби і членів їх сімей та прирівняних до них осіб».

Мінімальний розмір пенсій за вислугу років не може бути нижче 3854 грн.

Пенсії за вислугу років працівникам прокуратури

Умови призначення визначені Законом України від 14.10.2014 № 1697-VII «Про прокуратуру» (частина перша статті 86).

Право на пенсію за вислугу років незалежно від віку мають працівники прокуратури, які на день звернення за призначенням такої пенсії мають не менше 25 років вислуги, у тому числі стажу роботи на посадах прокурорів не менше 15 років.

Розміри пенсій визначаються згідно частин другої – п'ятої статті 86 Закону № 1697-VII – 60% суми їхньої місячної (чинної) заробітної плати.

Працівникам, які не мають вислуги 25 років, але відпрацювали на посадах прокурорів не менше 15 років та мають страховий стаж 35 років чоловіки, 30 років – жінки, пенсія за вислугу років призначається після досягнення чоловіками віку 57 років, жінками – 55 років.

Розмір пенсії визначається пропорційно кількості повних років роботи на прокурорських посадах.

9.2. Солідарна система пенсійного страхування

У солідарній системі встановлюється *три види пенсій'*

- 1) пенсія за віком;
- 2) пенсія по інвалідності;
- 3) пенсія у зв'язку з утратою годувальника.

Особи, що сплачують страхові внески в Пенсійний фонд України, називаються **страхувальниками або платниками**. Ці особи, а до їх числа належать усі роботодавці (як юридичні особи, так і фізичні особи - суб'єкти підприємницької діяльності), Фонди соціального страхування (крім Фонду соціального страхування на випадок утрати працездатності), організації органів влади і місцевого самоврядування, військові частини, особи, що забезпечують роботою самі себе, сплачують внески у відсотках від **заробітної плати застрахованих осіб**, а самозайняті особи – у відсотках від свого доходу, а також витрат по оплаті днів тимчасової непрацездатності як за рахунок роботодавця, так і за рахунок Фонду соціального страхування по тимчасовій утраті працездатності.

Сплачуючи страхові внески, платники забезпечують пенсіями сьогоденних пенсіонерів, при цьому особам, з доходів яких ці внески сплачуються, Закон гарантує пенсію в майбутньому. Тому особи, що сплачують внески, називаються застрахованими особами. Однак сума сплачених внесків не належить застрахованим особам, як це має місце в накопичувальній системі страхування, і вони не можуть претендувати на неї. От і виходить, що з доходів працівників внески роблять роботодавці, а гроші одержують пенсіонери.

Заробітна плата є об'єктом обкладання «пенсійним податком».

Страхові внески є загальнообов'язковим платежем, але не включаються до складу податків (п.4 ст.18 Закону України від 9 липня 2003 р «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування»). Тому законодавство про податкове адміністрування, насамперед Закон України від 21 грудня 2000 р. № 2181-III «Про порядок погашення заборгованості платників податків і перед бюджетами та державними цільовими фондами», на страхові внески санкцій і порядок їхнього застосування встановлюються Законом України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (п. 1 ст. 58).

Розмір страхових внесків установлюється Верховною Радою за результатами актуарних розрахунків, виходячи з того, що вони повинні забезпечувати надання особам пенсійних виплат і соціальних послуг, передбачених цим Законом, а також покриття адміністративних витрат для забезпечення функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування.

Під *актуарними розрахунками*, згідно п. 1 ст. 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», розуміється фінансовий аналіз коротко- і довгострокових наслідків функціонування системи загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що містить прогноз фінансових потоків, оцінку фінансових зобов'язань, довгостроковий прогноз стану і стабільності системи, докладний аналіз коротко- і довгострокових фінансових наслідків будь-яких змін у цій системі.

Страхові внески, згідно пп. 1 п.8 розділу XV Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», сплачуються не тільки страхувальниками, але і застрахованими особами в розмірах, установлених чинним законодавством у залежності від суми заробітної плати.

Згідно Закону України від 9 липня 2003 р. «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (п. 6 ст. 18) будь-які пільги по сплаті цих внесків або звільнення від їхньої сплати не встановлені.

9.3. Порядок оформлення документів для призначення пенсій

Порядок оформлення документів для призначення пенсій регулюється Порядком подання й оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення», затвердженого наказом Міністерства праці та соціальної політики України, Пенсійного фонду України від 30.04.2002 р. №224/30.

Працівники, що досягли пенсійного віку, подають заяву про призначення пенсії за місцем роботи, а непрацюючі – в органи Пенсійного фонду України за місцем проживання

Зразок заяви наведено нижче.

На сьогодні	працюю / не працюю / служу / зареєстрована як фізична особа - підприємець/ самозайнята особа	_____ (підпис особи)
Визнаний особою з інвалідністю _____ групи, підгрупи _____	з _____ по _____ (зазначається у разі встановлення інвалідності)	_____ (підпис особи)

(непотрібне закреслити)

Пенсію прошу виплачувати:

поштою	№ рахунку _____ в _____

Я ознайомлений, що відповідно до чинного законодавства громадянин, який має право на різні види пенсій, може отримувати лише одну за його вибором. Про прийняття на роботу (службу), звільнення з роботи (служби), зміни в складі сім'ї, зміну місця проживання, виїзд за кордон на постійне місце проживання та інші обставини, що можуть вплинути на моє пенсійне забезпечення, зобов'язуюсь своєчасно повідомити територіальний орган Пенсійного фонду України.

Я даю згоду на отримання від територіальних органів Пенсійного фонду України SMS-повідомлень з інформацією, що стосується мене, на номер мого мобільного телефону:

+	3	8	0																

Я даю згоду на отримання від територіальних органів Пенсійного фонду України інформації, що стосується мене, на адресу моєї електронної пошти _____

«___» _____ 20__ року

(підпис заявника)

Реквізити паспортного документа (серія, номер, дата видачі паспорта громадянина України, найменування уповноваженого суб'єкта, що видав документ, строк дії (за наявності)), реєстраційний номер облікової картки платника податків (за наявності) і подані документи звірено:

М. * Найменування посади _____ підпис _____ Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ
П. уповноваженого органу _____
(структурного підрозділу)

М. ** Найменування посади _____ підпис _____ Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ
П. територіального органу _____
Пенсійного фонду України

* при поданні особою заяви до територіального органу Пенсійного фонду України через уповноважений орган (структурний підрозділ)

** при поданні особою заяви до територіального органу Пенсійного фонду України

Розписка-повідомлення

Заява та документи

гр. _____

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))

прийнято « ____ » _____ 20__ року і зареєстровано за № _____

Перелік документів, доданих до заяви:

№ з/п	Назва документа	Номер, дата видачі документа (за наявності)
1	2	3
1	Подання про призначення пенсії	
2	Витяги з наказів про звільнення та (або) виключення зі списків особового складу або їх копії	
3	Розрахунок вислуги років для призначення пенсії/ виписка з розрахунку вислуги років для призначення пенсії або їх копії	
4	Грошовий атестат, довідка про розмір грошового забезпечення	
5	Військово-медичні документи про стан здоров'я	
6	Трудова книжка	
7	Інші документи про стаж	
8	Документ про відкриття рахунку в банку	
...		

Перелік документів, яких недостатньо для призначення пенсії:

Назва документа	Строк подання документа (дата)	Дата подання документа	Підписи	
			Заявника	Спеціаліст
1	2	3	4	5

Найменування посади

підпис

Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ

Після одержання заяви від працівника власник або уповноважений ним орган зобов'язаний заповнити *Подання* на призначення пенсії.

Відповідальність за правильне заповнення Подання несуть працівники суб'єкта господарювання, на яких покладено обов'язок підготовки документів для призначення пенсій. Зразок Подання наведено нижче.

Додаток 7
до Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» (пункт 2 розділу II)

ПОДАННЯ про призначення пенсії

від _____ 20__ року № _____

(найменування міністерства або іншого органу)

місцезнаходження _____

телефон уповноваженого органу (структурного підрозділу) _____

представляє до призначення пенсії за вислугу років, по інвалідності, в разі втрати годувальника (потрібне підкреслити) _____

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))

_____ року народження, який проживає за адресою: _____

Дата	
	встановлення інвалідності
	смерті годувальника (визнання безвісно відсутньою, померлою) (необхідне підкреслити)
	звільнення зі служби (роботи) (необхідне підкреслити)

1. Розрахунок вислуги років для призначення пенсії:

Розрахунок вислуги років для призначення пенсії складено за матеріалами особової справи

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності))

Відповідно до наказу _____ від _____ № _____

(найменування міністерства та іншого органу)

(прізвище, ім'я, по батькові (за наявності), військово (спеціальне) звання та посада)

звільнений _____ (підстава звільнення).

Дата звільнення (виключення зі списків військової частини) «___» _____ 20__ р.

Календарна вислуга років станом на «___» _____ 20__ р. для призначення пенсії складає _____ років _____ місяців _____ днів.

Вислуга років у пільговому обчисленні станом на «___» _____ 20__ р. для визначення розміру пенсії складає _____ років _____ місяців _____ днів.

Страховий стаж станом на «___» _____ 20__ р. для призначення пенсії складає _____ років _____ місяців _____ днів (заповнюється при призначенні пенсії згідно з пунктом «б» статті 12 Закону), у тому числі:

Розрахунок склав: _____

(найменування органу, установи)

2. Непрацевдатні члени сім'ї, які перебувають (перебували) на утриманні заявника (померлого годувальника):

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові (за наявності)	Родинні відносини з годувальником	Дата народження
1	2	3	4

3. Список документів для призначення пенсії, що додаються:

№ з/п	Назва документа	Кількість сторінок	Дата оформлення (завірення)
1	2	3	4

Додаток: на _____ аркушах.

М. Найменування посади _____ підпис _____ Власне ім'я ПРІЗВИЩЕ
П. уповноваженого органу _____
(структурного підрозділу)

Подання для призначення пенсії заповнюється наступним чином.

У заголовній частині Подання вказуються:

- найменування органа, що призначає пенсії, у який власник підприємства разом із профспілковою організацією представляє до призначення пенсії працівника;
- номер Подання і дата його реєстрації на підприємстві;
- найменування підприємства, установи, організації, його поштовий індекс, адреса, телефони;
- вид пенсії, до призначення якої представляється робітник (шляхом викреслювання інших), його прізвище, ім'я, по батькові і місце проживання.

Розділ 1 заповнюється у випадку втрати годувальника або якщо до пенсії заявника нараховується надбавка на непрацевдатних членів родини. В ньому приводиться необхідна інформація про непрацевдатних членів родини, що є на утриманні заявника (померлого годувальника).

У розділі 2 проводяться записи з трудової книжки заявника (померлого годувальника). При відсутності трудової книжки або відповідних записів у ній виробничий стаж установлюється на підставі інших документів, виданих за місцем роботи, служби, навчання, а також архівними установами відповідно до Порядку підтвердження наявного виробничого стажу для призначення пенсій за відсутності трудової книжки або відповідних записів у

ній, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12.08.93 р. № 637.

У розділі 3 вказуються документи, дата і номер їхньої видачі, на підставі яких визначається стаж, тривалість стажу роботи з урахуванням пільгового.

Після ознайомлення з заповненим Поданням ставиться дата і підпис особи, що звернулася за пенсією.

Крім заяви і Подання, оформляється довідка про заробітну плату для вирахування пенсії, а у випадку, якщо законодавством передбачена необхідність підтвердження заробітку за даними системи персоналізованого обліку – індивідуальні зведення про застраховану особу.

Довідка про заробітну плату видається працівнику підприємством на підставі особових рахунків, платіжних відомостей та інших документів про виплачену заробітну плату підприємством, на якому працювала особа, що звернулася за пенсією. У випадку, якщо підприємство ліквідоване, то довідка видається його правонаступником або держархівом.

Слід пам'ятати, що інші документи, де може бути зафіксований розмір заробітної плати (наприклад, виписки зі штатного розкладу про оклад за посадою, або дані профспілкового квитка) не можуть служити документами, що підтверджують фактичний заробіток.

Форма довідки про заробітну плату наведено нижче.

Додаток 5
до Порядку подання та оформлення документів для призначення (перерахунку) пенсій відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» (пункт 2.1 розділу II)

ДОВІДКА
про заробітну плату для обчислення пенсії

ШТАМП
органу, що видав довідку

Видана _____

про те, що його (її) заробітна плата, яка враховується при обчисленні пенсії, склала

Сума заробітної плати з розшифруванням (грн)

Місяці	___ р.
Січень							
Лютий							
Березень							

Квітень							
Травень							
Червень							
Липень							
Серпень							
Вересень							
Жовтень							
Листопад							
Грудень							
Усього							

На всі виплати нараховано страхові внески (єдиний внесок).

Довідка видана на підставі _____ ,
(назви первинних документів)

які знаходяться за адресою: _____ .

Не заперечуємо проти проведення перевірки первинних документів за період, зазначений у цій довідці.

М. П. (за наявності)

Керівник _____ підпис _____ Власне ім'я _____
ПРИЗВИЩЕ

Головний бухгалтер _____ підпис _____ Власне ім'я _____
ПРИЗВИЩЕ

Для призначення пенсій Законом про пенсійне забезпечення встановлені наступні терміни:

– пенсії за віком і по інвалідності призначаються з дня досягнення пенсійного віку або відповідно встановлення інвалідності органами медико-соціальної експертизи, якщо звертання за пенсією надійшло не пізніше 3 місяців із дня досягнення пенсійного віку або встановлення інвалідності;

– пенсії у випадку втрати годувальника призначаються з дня виникнення права на пенсію.

Залежно від виду пенсії, крім вищевказаних документів в органи, що призначають пенсії, подаються інші документи. Документи, необхідні для призначення пенсій, можуть бути представлені як в оригіналі, так і в копіях, засвідчених нотаріально або адміністрацією підприємства, що оформляє документи для призначення пенсії, або органами, що призначають пенсії. Документи про виробничий стаж, вік і заробітну плату представляються тільки в оригіналі. Однак у випадках, коли доказом (підтвердженням) стажу є трудова книжка, представляється виписка з неї, завірена печаткою підприємства, що оформляє документи для призначення пенсії. Готувати документи для призначення пенсій рекомендується заздалегідь, особливо в тих випадках, коли в працівника відсутні ті або інші необхідні документи, а їхнє отримання пов'язане з визначеними тимчасовими проміжками

(наприклад, підтвердження виробничого стажу підприємством, що знаходиться в іншій країні, одержання яких-небудь довідок з держархіву та ін.).

Працівникам відділу кадрів доцільно на початку кожного року на всіх працівників, що у наступному році досягають пенсійного віку (або виникає право на пенсію за іншими підставами), на підставі особистих карток працівників (форма № П-2) і їхніх трудових книжок скласти спеціальні списки з внесенням зведень у хронологічному порядку за датою народження працівників, за наступним зразком:

Зразок

СПИСОК

працівників, у яких в поточному році виникає право на пенсію

№ з/п	Прізвище, ім'я, по батькові	Рік народження	Посада	Найменування структурного підрозділу	Підстава для призначення пенсії	Загальний стаж, підтверджений документально	Спеціальний трудовий стаж, який дає право на пільгових умовах.	Місяць, в якому працівник матиме право на пенсію
1	Кос О.М.	1960	доцент	Кафедра економіки	За віком	25 років	25 років	січень
2	Руль Г.П.	1960	ст. викл	Кафедра менеджменту	За віком	25 років	20 років	лютий

Начальник відділу кадрів

_____ (підпис)

_____ (ПБ)

Готуючи документи на призначення пенсії, працівники кадрових служб повинні пам'ятати, що за кожним документом є конкретна людина, і завдання цих служб полягає в тому, щоб забезпечити вирішення проблем працівників якнайкраще і в найкоротші терміни.

Питання для самоконтролю

1. Якими нормативними актами регламентується пенсійне забезпечення громадян в Україні?
2. Що являє собою солідарна система державного пенсійного страхування?
3. З яких джерел надходять кошти до пенсійного фонду?
4. Хто на підприємстві відповідає за підготовку документів для призначення пенсій працівника?
5. Які документи готує кадрова служба для призначення пенсії працівникам?
6. Хто несе відповідальність за точність інформації в документах для призначення пенсій працівникам?